

Kışlık Buğdayda Septoria Hastalıkları

Автор(и): доц. д-р Евгений Димитров, ИРГР, Садово

Дата: 10.10.2024 Брой: 10/2024

Özet

Septoria hastalıkları, buğday ekilişlerinde yaygın olarak görülen başlıca fungal hastalıklar arasındadır. Bunlar arasında yaprak lekesi ve ilkbahar yaprak yanıklığı bulunur. Bitkiler üzerindeki ana etkileri verim azalması ve tane kalitesinin bozulmasıdır. Mücadele, çeşitli tarımsal önlemler ve fungisit kullanımı ile yapılır.

Buğday septoria hastalıkları, pas ve külleme hastalıkları ile birlikte yurt içi buğday üretimi için giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bunun nedenleri, patojenin gelişimi için uygun iklim koşulları, hassas çeşitlerin yetiştirilmesi ve uygun olmayan tarımsal uygulamalardır. Septoria hastalıkları yaprak lekesi ve ilkbahar yaprak

yanıklığını içerir. Ülkemizdeki buğday ekilişlerinde her yıl görülürler ve verim azalması pas hastalıklarına kıyasla daha düşük olsa da hafife alınmamalıdır.

Yaprak lekesi, erken yaprak yanıklığı olarak da adlandırılır, *Septoria tritici*'nin neden olduğu bir fungal hastalıktır. Hastalık belirtileri, sınırları belirsiz küçük gri-yeşil lekeler şeklinde sonbaharda bile gözlemlenebilir ve bu lekeler hızla büyüyebilir. Zamanla lezyonların merkezi kısmı açık kahverengi bir renk alır ve içinde küçük siyah noktalar (piknidiler) bulunur. Benzer semptomlar buğday bitkilerinin saplarında da gözlemlenebilir. Şiddetli şekilde etkilenen bitkiler zayıf görünür ve daha sonra elde edilen taneler küçük ve buruşuktur. Bazı durumlarda bu, tüm bitkilerin ölümüne yol açabilir. Yaprak lekesi, buğdayda külleme ve kahverengi pas gibi hastalıklarla eşzamanlı olarak gelişir.

Hastalığın etmeni, enfekte olmuş bitki parçalarında miselyum ve konidyum formunda kışı geçirir ve ılıman kışlarda sürekli gelişim gösterebilir. Hastalık gelişimi için uygun koşullar, yüksek hava neminde (%80–90), uzun süreli yağışlı havalarda ve yaklaşık 20–22°C hava sıcaklıklarında oluşur.

İlkbahar yaprak yanıklığı, fungal patojen *Septoria graminum* tarafından oluşturulur ve belirtileri ilkbaharda, bazı durumlarda dar bir kahverengi sınırla çevrelenmiş oval şekilli açık kahverengi lekeler şeklinde gözlemlenir. Daha sonra lezyonlarda çok sayıda koyu kahverengi piknidi ortaya çıkar. Şiddetli enfeksiyon durumunda yapraklar yanar ve kurur.

Patojen, enfekte bitki kalıntılarında piknidi formunda kışı geçirir ve bunların içinde oluşan sporlar ilkbaharda yeni enfeksiyonlara neden olur. Uzun süreli yağışlı hava ve yüksek hava nemi hastalığın gelişimini destekler.

Bahsedilen fitopatojenlerle **mücadele**, iki ila üç yıllık bir ekim nöbetine uyulması, geçen yılın buğday tarlalarından mekansal olarak izole edilmesi, erken ekimden kaçınılması ve hasat sonrası bitki kalıntıları ile gönüllü bitkilerin toprak işleme yoluyla yok edilmesi gibi çeşitli önlemlerle yürütülür. Dengeli bir gübreleme uygulanmalı ve bitkileri enfeksiyona daha duyarlı hale getirdiği için yüksek azot dozları kullanılmamalıdır. Kimyasal mücadele, ekonomik zarar eşiğine ulaşıldığında veya koruyucu olarak fungusitlerin kullanımını içerir.

Fotoğraflar ©: C.Grau ve B.Burrows

Kaynaklar:

1. Ponomarenko, A., Goodwin, S., Kema, G. (2011), *Septoria tritici blotch (STB)*. *Plant Health Instr*, 10.

2. Fones, H., Gurr, S. (2015), *The impact of Septoria tritici Blotch disease on wheat: An EU perspective, Fungal genetics and biology*, 79, 3-7.
3. Gilchrist, L., Dubin, H. (2002), *Septoria diseases of wheat, Bread Wheat Improvement and Production, FAO Plant Production and Protection Series* (30).
4. Stavcheva, J. (2003), *Atlas of diseases of agricultural crops, Volume 3 Diseases of field crops*.
5. <https://ahdb.org.uk/knowledge-library/septoria-nodorum-disease-symptoms-in-cereals>
6. Prescott, J., Burnett, P., Saari, E., Ransom, J., Bowman, J., De Milliano, W., .Geleta, A. (1986), *Wheat diseases and pests: a guide for field identification*.
7. Wolf, E. (2008), *Septoria Tritici Blotch, Plant Pathology*, EP133.
8. Loughman, R., Thomas, G. (1992), *Fungicide and cultivar control of Septoria diseases of wheat, Crop Protection*, 11(4), 349-354.